

NAV zet kosten tarweteelt op een rij

'Eerlijke discussie nodig'

De term 'voedselcrisis' duikt weer regelmatig op. Boerenvoormannen slaan alarm over hoge voerprijzen. Je zou haast denken dat de graanteelt een goudmijn is. De Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) zette de werkelijke kosten op een rij, voor een zuivere discussie over de graanprijzen.

Toen bleek dat ook LTO-voorman Maat en Agrifirm-baas Loman zich vooral druk maakten om de hoge voerprijzen, was voor Teun de Jong de maat vol. Volgens de voorzitter van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) wordt er stelselmatig voorbijgegaan aan de positie van de akkerbouwer als er gepraat wordt over de gestegen graanprijzen. „Wanneer je alle kosten meeneemt, dan kost het telen van een kilo graan de Nederlandse akkerbouwer 24 cent, blijkt uit onze berekeningen. Bij een marktprijs van 260 euro per ton, praat je dus over een situatie net boven kostprijs. Eindelijk ontvangen we weer eens een faire prijs.”

Voor De Jong was het aanleiding om in de pen te klimmen en in een open brief aan de Nederlandse akkerbouwer de kwestie nog eens onder de aandacht te brengen. „Ik vind dat er een eerlijke discussie moet worden gevoerd. Het is van de zotte dat de bakkerijsector de prijs met 20 cent per brood verhoogt onder het mom van de gestegen graanprijs, terwijl ze bij de inkoop van hun grondstoffen hooguit 4 of 5 cent meer kwijt zijn. En wat de veehouderijsector betreft: die kon jarenlang aan goedkope grondstoffen komen.” In dezelfde brief pleitte de NAV nog weer eens voor een nieuwe vorm van marktordening, waarbij Europa meer zelfvoorzienend wordt in

het telen van granen en eiwitten. De vakbond houdt vast aan het flexibele bijmengplan dat Jaap Haanstra van LTO enkele jaren geleden bedacht. Alleen in tijden van overschotten zou er volgens dat plan graan verwerkt worden tot biobrandstoffen. Op die manier ontstaat er een bodem in de markt en worden de grootste schommelingen van de prijs afgevlakt. Als minimumprijs hierbij noemt de NAV een bedrag van 18 cent.

Arbeidskosten

De prijzen die de NAV noemt, zijn niet uit de lucht gegrepen. De graancommissie van ►

NAV: kale kostprijs is 21 cent

De graancommissie van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) maakte deze kostprijsberekening op basis van de gegevens van tien kleibedrijven verspreid over Nederland. Omdat geen bedrijf gelijk is, adviseert de NAV akkerbouwers om voor hun eigen bedrijfssituatie een berekening te maken. De NAV waardeert inzet van eigen arbeid met 30 euro per uur en rekent een 15 procent marge bovenop de kostprijs als risicodekking.

Voorbeeldberekening kostprijs wintertarwe

	Hoeveelheid	Prijs	Prijs x hoeveelheid	Bij een tarweprijs van 230 en stroprijs van 70 euro per ton
Opbrengsten				
Hoofdproduct tarwe	9.000 kg	0,165	€ 1.485,00	€ 2.070,00
Bijproduct stro	5.000 kg	35	€ 175,00	€ 350,00
Nevenopbrengst mestaanvoer	15	0	€ 0,00	
Totaal bruto geldopbrengst			€ 1.660,00	€ 2.420,00
Toegerekende kosten				
Uitgangsmateriaal zaaizaad			€ 90,00	
Bemesting			€ 70,00	
Gewasbescherming: onkruiden			€ 60,00	
Gewasbescherming: ziekten en plagen			€ 125,00	
Berekende rente			€ 12,00	
Gewasverzekeringen			€ 0,00	
Heffing productschap			€ 5,00	
Drogen en schonen			€ 15,00	
Totale toegerekende kosten wintertarwe			€ 377,00	
Bewerkingskosten				
Arbeidskosten (grondbew., spuiten, bemesten)	12	30	€ 360,00	
Machines: afschrijving en rente			€ 125,00	
Machines: onderhoud			€ 20,00	
Loonwerk: maaidorsen, event. persen, transport			€ 150,00	
Brandstof (diesel, olie, e.d.)			€ 70,00	
Totale bewerkingskosten			€ 725,00	
Grond en gebouwen				
Pacht/grondrente/landhuur plus grondlasten			€ 725,00	
Machineberging/verharding: afschrijving en rente			€ 25,00	
Gebouwen/verharding: onderhoud			€ 10,00	
Totaal grond en gebouwen			€ 760,00	
Algemene kosten				
Energie			€ 25,00	
Overige algemene kosten			€ 200,00	
Totaal algemene kosten			€ 225,00	
Bewaarkosten*				
Afschrijving en rente bewaring			€ 0,00	
Onderhoud bewaring			€ 0,00	
Laden			€ 0,00	
Energiekosten			€ 0,00	
Totaal bewaarkosten			€ 0,00	
Totale kosten per ha			€ 2.087,00	
Opbrengst bijproduct en nevenopbrengst			€ 175,00	
Totale kosten minus bijproduct en nevenopbrengst			€ 1.912,00	
Netto kilo-opbrengst per ha			€ 9.000,00	
Kostprijs per netto kg			€ 0,21	
Marge risico's ondernemer			+15%	
Reele opbrengstprijs per netto kg			€ 0,24	
Saldo per ha: Opbrengst min Toegerekende kosten			€ 1.283,00	€ 2.043,00
Saldo per ha: Opbrengst min Toegerekende kosten + Bewerkingskosten			€ 558,00	€ 1.318,00
Saldo per ha: Opbrengsten minus Totale kosten			MINUS € 427	€ 333,00

*de telers die de saldoberekening hebben samengesteld slaan geen tarwe op
Bron: NAV

de vakbond heeft uitvoerig gediscussieerd over hoe een goede kostprijsberekening eruit moet zien. De commissie bestaat uit tien akkerbouwers uit kleigebieden verspreid over Nederland. Allemaal hebben ze hun cijfers op tafel gelegd. Aangevuld met gegevens uit de Kwantitatieve Informatie Akkerbouw en Vollegrondsgroenteteelt (KWIN-AGV) kwamen ze tot de berekening die elders op deze pagina's te vinden is. Anders dan bij een saldoberekening, worden bij de kostprijsberekening ook vaste kosten toegerekend aan de graanteelt, zoals grond en gebouwen. Vooral de grondlasten tikken door, met de 725 euro waar de NAV'ers vanuit gaan. Ook rekenen zij met een vergoeding voor de gewerkte uren; 12 stuks à 30 euro. Waarom dertig euro? Teun de Jong: „Je moet ergens van uitgaan. Dertig euro ben je kwijt als de Agrarische Bedrijfsverzorging inschakelt.”

Risicomarge

Als laatste valt de post op met de naam 'risicomarge voor de ondernemer', waarvoor een percentage van 15 procent genoteerd staat. De Jong: „Je kunt hem weglaten en je kunt hem hoger nemen. Maar wij hebben deze marge opgenomen omdat een boer nauwelijks mogelijkheden heeft om prijsrisico's af te dekken. Nu de bodem uit de markt is gehaald, zul je ervoor moeten zorgen dat je op een andere manier het risico van lage prijzen opvangt. Laat je hem

achterwege, dan komen we op een kale kostprijs van 21 cent uit.” Opvallend bij de toegerekende kosten is dat enkele posten een stuk lager uitkomen dan in de KWIN. Zo zijn de NAV'ers een stuk minder kwijt aan bemesting. Hiervoor rekenen zij 70 euro per hectare, terwijl KWIN uitgaat van 227 euro. Portefeuillehouder granen en eiwitgewassen Hans van Kessel van de NAV: „Het maakt nogal verschil of je met puur kunstmest rekent of uitgaat van dierlijke mest. Wij constateren dat het tegenwoordig redelijk gangbaar is om dierlijke mest te gebruiken. Dat scheelt uiteraard nogal in de kosten.” Van Kessel, akkerbouwer in de Betuwe, komt zelf overigens hoger uit. „Mijn eerste gift was 350 kg KAS, de tweede gift was een sleepslangbemesting met rundvee- en varkensdrijfmest en de derde gift bestond uit 175 kg KAS. In totaal was ik 174 euro kwijt aan kunstmeststikstof.”

Groot verschil spuitkosten

Ook de kosten voor gewasbescherming verschillen sterk van teler tot teler. KWIN gaat uit van 290 euro per hectare terwijl de telers opgeteld – 60 euro voor onkruiden en 125 euro voor ziekten en plagen – op 185 euro komen. Van Kessel was duurder uit. „Ik heb vrij duur onkruid gespoten en ook een T3-bespuiting uitgevoerd, gecombineerd met een beetje Decis tegen het graanhaantje en luis. In totaal was ik 327 euro kwijt aan middelen.”

Ook werk door derden zal per bedrijf flink verschillen, voegt de akkerbouwer daar aan toe. „En met een brandstofpost van 70 euro per hectare ben je er dit jaar ook niet. Daarom hopen we dat andere akkerbouwers ook voor hun eigen situatie de posten eens langslopen. Ik denk dat het vooral de grote graantelers zijn die echt aan de kosten rekenen. Een deel van de telers ziet tarwe meer als opvulling van de vruchtwisseling. Toch vind ik dat wanneer omgeving en de keten het over de graanprijzen hebben, we wel moeten kunnen aangeven wat de kostprijs is. Anders heb je geen recht van spreken.”

Optimistisch

Rest de vraag of de NAV nou zo veel opschiet met het noemen van een minimumprijs. De politieke wil voor een nieuwe vorm van marktordening is er immers niet. LTO heeft het plan-Haanstra dan ook in de ijskast gezet. Pas als de conclusie wordt getrokken dat de vrije markt niet werkt voor voedselvoorziening, halen zij het idee weer van stal. Tot die tijd zal ook de NAV het moeten doen met de vrije markt. De Jong heeft daar op zich wel vertrouwen in. „De vooruitzichten zijn best gunstig als je kijkt naar de wereldwijde verhoudingen tussen vraag en aanbod. Maar dan moeten mensen niet piepen als de graanprijs een keer de lucht in gaat. Die zijn hard nodig om jaren met lage prijzen te compenseren.” ■

Kostprijs verlagen met hoge opbrengst

Het verhogen van de opbrengst is de beste manier om de kostprijs omlaag te brengen. Deze grafiek laat zien hoe groot de verschillen zijn, uitgaande van de door de NAV berekende totale kosten van 1.912 euro per hectare. Bij een gemiddelde opbrengst van 9 ton per hectare, bedraagt de kostprijs 21 cent per kilo. Wie een topopbrengst weet te realiseren van 12 ton, komt uit op 16 cent.

Wat doet opbrengst met kostprijs?

